Voor en door deelnemers en betrokkenen van Stichting Hoeve Klein Mariëndaal, om te lezen of uit voor te lezen.

Hoefijzer

Hoeve Klein Mariëndaal

Zomer 2025: veranderen

Positieve veranderingen

“Dag pauwen, hallo Voorhuis”

Van Theeschenkerij naar ’t HoeveCafé

BANG
VOOR VERANDERING

IK WORD PAS BANG
ALS ER
NIKS VERANDERT

Loesje

Voorzijde:
Veranderen

't Voorhuis van onze monumentale boerderij

Hoeve Klein Mariëndaal

Verder in dit nummer:

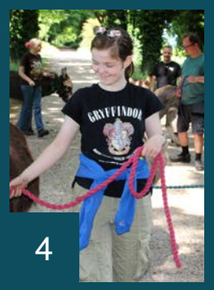
4
Positieve veranderingen

6
Iedereen heeft wel eens te maken met veranderingen

10
Een frisse wind door 't Voorhuis

12
Van Theeschenkerij naar 't HoeveCafé

14
Verhaal

Voorwoord

Het thema van dit Hoefijzer is 'veranderen'. Verschillende deelnemers vertellen erover in dit zomernummer. In mijn voorwoord wil ik graag stilstaan bij de veranderingen aan de gebouwen; de verbouwingen en verduurzaming.

Gitte bij het accukastje.

Al sinds de oprichting van onze zorgboerderij streven we ernaar om een plek te bieden waar mensen kunnen werken, ontmoeten en leren, terwijl we tegelijkertijd zorgdragen voor de gebouwen en de natuur om ons heen. De afgelopen jaren hebben we steeds meer ingezien dat verduurzaming niet alleen belangrijk is voor het milieu, maar ook voor de toekomst van onze zorgboerderij.

Twee jaar geleden zijn we begonnen met plannen te maken om verder te verduurzamen en te verbouwen. Als eerste hebben we de monumentale boerderij verduurzaamd en gerenoveerd. Dit was een grote klus. Inmiddels is deze verbouwing afgerond en is de boerderij met 't HoeveCafé en 't Voorhuis een fijnere plek geworden; het is in de winter niet meer zo koud en alles is lekker nieuw. We hebben o.a. alle ramen vervangen, de buitenwanden zijn geïsoleerd en er wordt verwarmd met behulp van warmtepompen die werken op energie van de nieuwe zonnepanelen. Ook hebben we een accu geplaatst, waardoor we 'reserve-energie' hebben op de momenten dat de zon niet schijnt of als we ineens veel stroom nodig hebben.

Na de zomer starten we met de tweede verbouwing.
Deze vindt plaats in de kapschuur. Daar komt een nieuwe ontmoetingsruimte boven de dierenstallen. Straks kunnen we meer gasten ontvangen en bijvoorbeeld workshops aanbieden of vergaderingen. De pelletkachel in de kapschuur wordt vervangen door een warmtepomp en we hopen dat er voldoende budget overblijft om de kantine op te knappen.

Kortom we blijven nog even veranderen. Met enthousiasme kijken we uit naar de volgende verbouwing.

Gitte

Colofon: Inhoud en redactie: Caro Delsing, Tessel van Klaveren, Rens de Vette, Gitte Lucas, Monica van der Wal.
Foto cover: Eva Broekema • Basisontwerp: Erik Vos - Het Lab • Vormgeving: Ton van Wessel • Printwerk: Repro Mercurius.

Dier | *tekst Caro | foto's Susan*

Positieve veranderingen

Sophie op ezel-wandeling met de dierengroep.

Hoeve Klein Mariëndaal is een bijzondere plek. Door de ligging in het groen vind je hier veel meer rust dan in de stad. Maar vergis je niet, er is op de Hoeve altijd wel verandering. Zo zien we de overgang van de seizoenen en maken we mee dat er dieren geboren worden. Maar ook de deelnemers zelf veranderen door hier te komen. Soms zie je dat pas goed als je er stil bij staat en het er samen over hebt.

Dat geldt ook voor Sophie. Sophie is 19 jaar en woont met haar vader, moeder, broertje Cesar en hun drie katten Odilia, Olivia en Mister Bean in Sonsbeek-Noord. Sinds een klein jaar komt Sophie naar de Hoeve. Op de maandag-, dinsdag- en woensdagmiddag is ze te vinden bij de dierengroep.

Andere dagen

De dagen van Sophie zijn best veranderd sinds ze naar de Hoeve komt. Ze helpt nu actief met de dieren, doet sociaal mee en komt veel meer buiten. Daardoor is ze minder binnen, heeft ze meer energie gekregen en ook het gevoel zinvoller bezig te zijn. Dat zijn, als je er stil bij staat, allemaal behoorlijk grote veranderingen. Sophie gaat ook altijd mee wandelen en heeft een leuke klik met vooral Thomas (Tommy) en Qiën. Tommy is Engels-talig en heeft geluk dat Sophie uitstekend Brits-Engels spreekt. Samen hebben ze veel lol als Sophie bijvoorbeeld perfect een Iers of Schots accent nadoet. Brits-Engels heeft Sophie zich bewust aangeleerd: "Amerikaans-Engels vind ik lelijk en bovendien is dat niet de originele taal van de VS, dat is namelijk de taal van de Indianen".

Daret en Sophie voeren de ezels met brokjes.

Leergierig en creatief

Het valt op dat Sophie best veel weet en leergierig is. Sophie gaat graag naar musea waar ze dingen leert en ze kijkt bijvoorbeeld ook naar filmpjes over geschiedenis op YouTube waar ze dan weer van alles van opsteekt. Verder is Sophie ook creatief. Ze houdt van tekenen, zingen en van muziek. Sophie vertelt – vanachter haar hartjes zonnebril – dat ze ook een groot fan is van Tim Burton: "Ik houd vooral van zijn animatiefilms, de fantasie daarin spreekt mij enorm aan." Dat soort fantasie trekt haar ook aan in Harry Potter, ze is een grote Potter-fan, ze heeft alle films al vier keer gezien en is nu bezig met het vierde boek – in het Engels natuurlijk.

Sophie: "Voor nu is het fijn op de Hoeve. Daar hoeft niet veel te veranderen."

Toekomst

Voor nu is het fijn op de Hoeve. Daar hoeft niet veel te veranderen. Sophie zou het wel goed vinden als er een herdenkingsplek komt voor de dieren die overlijden: "We zouden voetafdrukjes kunnen maken en die op een muur bij elkaar kunnen hangen zodat de dieren herinnerd worden." Sophie denkt er soms over na of ze op een dag een opleiding wil volgen. Misschien een laborantopleiding. Maar daar is nog alle tijd voor. Voorlopig gebeurt er op de Hoeve elke dag wel weer iets nieuws. En als je een keer een saaiere dag hebt, dan is er altijd je fantasie, tekenen, mooie films en muziek.

Tuin | *tekst Tessel* | *foto's Susan*

Iedereen heeft wel eens te maken met veranderingen

Aart is vaak te vinden bij het stapelen van het gekloofde hout.

Op de Hoeve is de laatste tijd best veel veranderd, denk aan de verbouwing van de boerderij. Dat is voor sommigen best wennen. Soms zijn er veranderingen dichterbij huis; bijvoorbeeld in je persoonlijke situatie. Aart vertelt wat er bij hem allemaal gaat veranderen.

Ruim twee jaar komt Aart drie à vier middagen per week naar de Hoeve. In het begin was het wennen en moest hij tot rust komen. Dit lukte het beste door hout te kloven en daarna het gekloofde hout op te stapelen achter op het terrein bij de vijver. Tegenwoordig is hij op veel plekken te vinden: op het land om te schoffelen, in de keuken voor de afwas of bij de lunchwandeling. Hij heeft het erg naar zijn zin, heeft leuke mensen ontmoet en het doet hem goed hier te zijn. Aart heeft zijn draai gevonden.

Veranderen

Het thema 'veranderen' van deze zomereditie past heel erg bij Aart, want in oktober moet hij verhuizen. Locatie De Keijenberg, waar hij nu woont, wordt opgeheven. Gelukkig ziet hij er niet tegenop om te verhuizen, als hij maar in de omgeving blijft. Hij is namelijk geboren in Renkum en woont al zijn hele leven in deze regio. Het is nog niet precies duidelijk waar hij naartoe gaat verhuizen. De begeleiding houdt hem op de hoogte van de plannen. Het is fijn en belangrijk dat hij hier zo bij betrokken wordt, want verhuizen is best een grote verandering in je leven. Een groot voordeel is dat de begeleiding en een paar van de andere bewoners mee verhuizen. Dat is fijn, want Aart houdt van gezelligheid: 's avonds samen eten en daarna in de huiskamer zitten.

Bekende omgeving

Misschien gaat hij verhuizen naar Het Schild in Wolfheze. Dit is een woonplek voor mensen met een visuele beperking (blinde mensen), maar er is ook plek voor tien bewoners van De Keijenberg. Aart hoopt dat het doorgaat, want dan krijgt hij in ieder geval een grotere kamer en hij blijft in de omgeving die hij zo goed kent. Wel moet hij dan rekening houden met andere regels als je gaat wonen met mensen die slecht zien. Je kan niet zomaar iets in de gang laten slingeren, want dan struikelt iemand er misschien over. Ook moet je in de gang goed rechts houden.

Aart: "Voor mij gaat er een hoop veranderen, want ik ga verhuizen."

Van winter naar zomer

In de wintereditie van het Hoefijzer bespraken wij de binnentuin bij de zelfoogsttuin. De tuin waar John en Ruth vaak in zijn te vinden. In de winter was de tuin best kaal. Kijk nou hoe het er nu uitziet! Nu de bloemen in bloei staan, is het een nóg mooier plekje geworden.

Toen en nu op de Hoeve | *foto's archief en Susan*

Kijk mee naar de verandering van onze boerderij

De Hoeve is volop in beweging. Terwijl we verbouwen en vernieuwen, blijft de sfeer van vroeger voelbaar. In deze fotoreeks zie je hoe het (ooit) was en hoe het is geworden. Zo bouwen we stap voor stap aan een nog mooiere plek!

Natuurbeleving | *tekst Eline | foto's Eva & Susan*

Een frisse wind door 't Voorhuis

Simone en Tijmen hangen de was op.

Verandering is overal. In de natuur, in ons leven én bij Natuurbeleving. Soms komt het onverwacht, soms kies je er zelf voor!

't Voorhuis is flink opgeknapt! Tijdens de verbouwing zaten we tijdelijk in een unit op het terrein. We waren erg benieuwd hoe het zou worden. En wat is het mooi geworden! Het voelt echt als thuiskomen. Iedereen is blij met de nieuwe, frisse plek.

Verandering brengt nieuwe gezichten! Sinds februari vormen Franka, Eline, Sophie (van links naar rechts) en Nina (zittend op de grond) samen het team van Natuurbeleving.

Veranderen is voor iedereen anders

We spraken met elkaar over wat veranderingen voor ons betekenen. Voor de één was dat een baby krijgen, voor een ander was dat een nieuwe baan. Naze vertelde dat zij vanuit Armenië naar Nederland is verhuisd – een grote stap! Soms verandert er iets in je lichaam of in wat je nog kunt. Dat is niet altijd makkelijk. Soms betekent dat ook dat we van een deelnemer afscheid nemen. We halen dan graag samen mooie herinneringen op.

Andere gezichten

We hebben regelmatig nieuwe deelnemers bij de Natuurbeleving. Dat brengt nieuwe energie en leuke ontmoetingen! En het afgelopen halfjaar hebben we ook nieuwe begeleiders op de groep (zie foto) gekregen.

De natuur verandert met ons mee

Ook buiten verandert er van alles. Het wordt weer groen, bloemen bloeien, en we genieten van het bos. We wandelen graag en doen spelletjes in de natuur. Simone dacht bij het woord 'verandering' aan een mooi liedje van Bram Vermeulen: *Ik heb een steen verlegd in een rivier op aarde*. Want ook kleine veranderingen maken verschil.

Simone: "Veranderen? Ik denk dan aan het mooie liedje De Steen *van Bram Vermeulen."*

Fiene, Elise en Duco staan klaar om de gasten te bedienen.

***HoeveCafé** | tekst Monica | foto's Susan*

Van Theeschenkerij naar 't HoeveCafé

De boerderij is helemaal opgeknapt en duurzamer gemaakt. Dat was een mooie aanleiding om ook de naam te vernieuwen: van Theeschenkerij naar 't HoeveCafé. Niet alleen de naam veranderde, ook de indeling van de ruimtes kreeg een frisse update. Elise vertelt hoe zij deze verandering heeft beleefd.

De verbouwing van 't HoeveCafé vond Elise eerst best spannend. "Ik was bang dat het te modern zou worden, daar houd ik niet van." Gelukkig viel het mee: "Het is juist heel sfeervol geworden. Vooral de lampen boven de bar vind ik heel apart – die zou ik thuis graag willen hebben!" Ook de bar met houten kasten vindt ze warm en knus. De spullen zijn heel goed op elkaar afgestemd.

Van dierenliefhebber naar gastvrouw

Elise werkt inmiddels zo'n zeven jaar op de boerderij. Ze begon bij de Dierengroep, want ze is dol op dieren. "Ik ben echt een dierenvriend," vertelt ze enthousiast. Maar twee jaar geleden kwam er iets nieuws op haar pad: werken in de bediening van 't HoeveCafé op woensdag en vrijdag. Een flinke verandering – maar eentje waar Elise van geniet. "Ik vind het gezellig om gasten te helpen en een praatje te maken."

Meer zelfvertrouwen en structuur

Werken op de boerderij heeft Elise veel gebracht. "Ik ben zekerder geworden en heb meer zelfvertrouwen," zegt ze trots. Ook zorgt het vaste ritme van drie dagen per week op de boerderij voor meer structuur in haar leven. En misschien nog wel het leukste: nieuwe vriendschappen. "Soms gaan we samen iets drinken op het terras. Supergezellig!"

Elise: "Als het maar gezellig is."

Een nieuwe naam!

Begin dit jaar bedachten we samen (deelnemers en begeleiders) een nieuwe naam. 'Theeschenkerij' paste niet meer zo goed. Eerst dachten we aan 'Boscafé Hoeve Klein Mariëndaal', maar 'bos' klopte niet helemaal – we zitten immers op een landgoed. 'LandgoedCafé' vonden we niet leuk klinken. Omdat we een hoeve zijn, werd er uiteindelijk gekozen voor: HoeveCafé.

Verhaal

Een nieuw hok voor ezel Luuk

Op een heldere ochtend schijnt de zon op de boerderij. Alles lijkt rustig, maar er is iets aan de hand. Luuk, de ezel met de zwarte neus, kijkt verbaasd naar zijn stal.
“Wat is dit nou?”, balkt hij. “Waar is mijn oude hok gebleven?”
“Ze zijn aan het verbouwen,” zegt de kip.
“Ze maken alles mooier. En groener. Voor de dieren én voor de mensen.”
“Maar ik hield van mijn oude hok,” moppert Luuk. “Het rook er naar stro. Precies zoals ik het fijn vond.”
Varken Rini komt rustig aangelopen.
“Ik snap je wel, Luuk,” zegt hij. “Veranderen is best lastig. Ik vond het ook spannend toen er nieuwe deelnemers kwamen. Maar weet je wat? Ze borstelen me zo lief. En ze praten met me. Nu vind ik het juist fijn.”
“En wij hebben ook een nieuwe klimboom gekregen!” roepen de twee geiten zonder naam. “En een speelheuvel! Wij zijn superblij!”
De konijnen huppelen vrolijk voorbij. “Wij hebben een nieuw grasveld! En we mogen ‘s middags daar loslopen!”
Luuk kijkt om zich heen. Alles is anders. De stallen zijn van hout, en er liggen zonnepanelen op het dak. Er is een nieuw hek. Het kippenhok is geverfd. En het ruikt overal fris.
Poes Billy springt op het hek. Ze kijkt Luuk aan.
“Toen ik hier net was, vond ik mensen eng,” zegt Billy. “Maar nu kruip ik gezellig bij ze op schoot of lig ik lekker in m’n mand op het kantoor. Soms moet iets veranderen, zodat het beter wordt.”
Luuk balkt zacht. Hij denkt even na. Dan loopt hij naar zijn nieuwe hok. Hij snuffelt.
“Hmm... het ruikt nog een beetje naar stro,” zegt hij. Hij voelt de zon op zijn rug.
“Misschien is een nieuw begin toch best fijn.”
Dan komt er een deelnemer aanlopen. Ze stopt bij het hok.
“Hoi Luuk,” zegt ze met een glimlach. “Wat woon je mooi!”
Luuk knikt blij. Hij wroet wat in het zand en gaat liggen in het schone stro.
“Veranderen is spannend,” zucht hij tevreden, “maar soms ook gewoon heel goed.”

Jeugd | *tekst & foto jeugd*

“Dag pauwen, hallo Voorhuis”

Hanna-Lena en Levi inspecteren de kikkerdril.

Verandering hoort bij het leven op de zorgboerderij. Soms is het verdrietig, maar gelukkig bieden veranderingen vaak ook nieuwe kansen. En net als de natuur, veranderen ook wij een beetje mee.

In de afgelopen weken hebben we met de jeugdgroepen over alle veranderingen op de boerderij gesproken. Veranderingen kunnen positief en negatief zijn. Bij de negatieve dingen denken we aan de dieren die er niet meer zijn, zoals de pauwen, Frida het paard en Aardbei het konijn. En we denken aan de kinderen en begeleiding die in de afgelopen jaren gestopt zijn.

Positieve veranderingen
Maar gelukkig zijn er ook positieve veranderingen. De allerbeste verandering is ons nieuwe Voorhuis! Door de verbouwing is ’t Voorhuis nu een heel fijne plek. Het is fijn dat we op zaterdag weer genoeg ruimte hebben. Hanna-Lena vindt ‘t Voorhuis heel modern geworden!

Veranderingen in de natuur
In het voorjaar zien we ook veranderingen in de natuur. We genieten er enorm van als er jonge dieren geboren worden. Het allerleukste zijn de biggen. De veranderingen in de natuur zijn voor ons het meest duidelijk te zien rondom de vijver. Nu het weer warmer wordt, komen de vissen tevoorschijn en gaan de gele lissen bloeien. De ene week vinden we kikkerdril, en de week erop kikkervisjes. Die krijgen dan langzaam pootjes.

Veranderingen in ons zelf
Natuurlijk zijn we zelf ook veranderd. Hanna-Lena en Levi vertellen dat ze de afgelopen jaren geleerd hebben om beter hun grenzen aan te geven en dat het oké is om anders te zijn.

De vrijwilliger *In deze rubriek willen we graag de vele vrijwilligers (ongeveer 50) die actief zijn bij onze Stichting in het zonnetje zetten. De inzet en het enthousiasme van alle vrijwilligers waarderen wij enorm. Deze keer speciale aandacht voor onze vrijwilliger Hanna.*

Groene vingers

Een prachtig landelijk boeket.

Al jaren zet Hanna zich met liefde in voor de bloementuin van de zorgboerderij. Wat begon als een extra helpende hand tijdens corona, groeide uit tot een waardevolle vrijwilligersrol. Ze vertelt over haar liefde voor tuinieren, de veranderingen op de boerderij en hoe ze met haar boeketten kleur geeft aan bijzondere momenten.

"Ik ben opgeleid tot bloemist. In de coronatijd was er meer hulp in de bloementuin nodig. Nina heeft mij toen gevraagd. Zij weet natuurlijk dat ik van tuinieren houd."

Wat vind je het leukste aan je werk als vrijwilliger?
"Het is leuk om met elkaar, deelnemers en vrijwilligers, elk jaar weer de tuin tot leven te brengen. Het is fijn om aan zo'n groepsproces deel te mogen nemen."

Wat is er volgens jou veranderd op de boerderij sinds je hier bent?
"Ik heb het gevoel dat een en ander meer gestructureerd is geworden. Daarnaast is de pluktuin een bloementuin geworden. Van een pluktuin waar iedereen uit kon plukken, heeft de tuin nu een wat meer besloten karakter. Het is fijn dat ook de deelnemers van de Natuurbeleving er nu gemakkelijker kunnen wandelen."

Heb je zelf wel eens iets veranderd of bedacht op de boerderij?
"Voor speciale gelegenheden op de boerderij, zoals een bruiloft, maak ik graag een bijzonder boeket dat aansluit bij het landelijke karakter van de boerderij. Bij voorkeur natuurlijk uit onze eigen bloementuin of met doorgeschoten groenten van het land of grassen/takken die ik pluk rondom het erf.

Daarnaast vind ik het leuk als er nog meer eetbare bloemen zijn om te gebruiken in 't HoeveCafé."

Hanna: "Het is leuk om met elkaar elk jaar weer de tuin tot leven te brengen."

Hoeve Klein Mariëndaal
Stichting Hoeve Klein Mariëndaal
Diependalseweg 4, 6813 GE Arnhem (026) 333 25 32
info@hoevekleinmariendaal.nl www.hoevekleinmariendaal.nl